

بحران آب در خاورمیانه و ایران از نگاه زیست محیطی

محسن مولائی فرد^{۱*}، جعفر صباغیان دلوائی^۲

^{۱*} باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، نویسنده مسؤل

^۲ دانشجوی دکتری حقوق بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

چکیده

وابستگی حیات بشر به آب و منابع آبی و نقش بی‌بدیل آن در تأمین نیازهای عمومی و اجتماعی امری انکارناپذیر است در حال حاضر آب یکی از منابع مهم کشورها تلقی می‌شود و موقعیت راهبردی و روابط بین‌المللی کشورها رابطه تنگاتنگی با این مقوله دارد. آب نه تنها منبع حیات انسان‌هاست، بلکه برای بسیاری از جوامع نیز به عنوان یک منبع حیاتی مهم به شمار می‌رود. با این حال بشر در دهه‌های اخیر با بحران جدی در زمینه‌ی تأمین این ماده‌ی حیات بخش روبرو شده است. ایران مشابه بسیاری از کشورهای خشک و نیمه خشک جهان در دهه‌های اخیر کمبود جدی در منابع آب را تجربه کرده و در حال حاضر با بحران آب مواجه است. علاوه بر پدیده‌های محیطی و طبیعی همچون خشکسالی‌ها، تغییر الگوهای اقلیمی، افزایش دما و تبخیر و تعرق، بحران آب ایران ریشه در رشد فزاینده و توزیع نامتعادل جمعیت، سوء مدیریت منابع آب، ناکارآمدی بخش کشاورزی، بخشی‌نگری مدیران، رشد لجام گسیخته شهرنشینی و نبود فرهنگ مناسب مصرف و ارزش واقعی آب دارد. همچنین قرار گرفتن خاورمیانه در کمربند خشک جهان موجب شده که این منطقه علی‌رغم دارا بودن شش درصد از جمعیت جهان تنها ۱/۴ درصد آب شیرین تجدید پذیر برخوردار باشد که عمدتاً به صورت اشتراکی استفاده می‌شود چرا که نیمی از جمعیت آن در حوضه‌های آبریز مشترک زندگی می‌کنند این مساله به علاوه بی‌آبی با افزایش شوری زمین منطقه، بیابان‌زایی و امکان خطر درگیری‌های سیاسی در اطراف آب محدود در دسترس، حیات اقتصادی و اجتماعی منطقه را بحرانی کرده است تا جایی که برخی احتمال رقابت‌ها و منازعات خشونت آمیز را برای دسترسی و استفاده بیشتر از این منابع محدود در آینده‌ای نه چندان دور پیش بینی کرده‌اند. با توجه به نقش مهم و غیرقابل انکار آب در این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی سعی در بررسی بحران آب در خاورمیانه و ایران از دید زیست محیطی خواهیم داشت.

واژه‌های کلیدی: خاورمیانه، ایران، آب، بحران، زیست محیط.

مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه

دوره ۴، شماره ۱/۲، بهار ۱۳۹۷، صفحات ۳۴-۴۷